

Kilpailu kiristyy maitokiintiöiden poistuessa – miten käy Suomen?

EU:n maitokiintiöjärjestelmästä luovutaan vuonna 2015. Se ei kuitenkaan aiheuta dramaattista kasvua EU:n maidontuotantoon, sillä järjestelmän alasajoon on valmistauduttu kiintiöiden asteittaisella nostolla ja tuotantoa on ehditty kasvattaa monissa jäsenmaissa. Maat, joilla on kilpailukykyisimmät maitoketjut, lisäävät vähitellen tuotantoaan ja vientiään.

Maidontuotanto on kasvanut EU:ssa lähes viisi prosenttia vuosina 2008–2013. Tuotantoon ovat paisuttaneet erityisesti Saksa, Puola, Irlanti, Tanska ja Itävalta. Tuotanto on sitä vastoin vähentynyt merkittävästi Romaniassa, Bulgariassa ja Slovakiassa sekä Ruotsissa, kertoo juuri ilmestynyt Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus MTT:n Suomen maatalous ja maaseutuelinkeinot 2014 - vuosikatsaus.

Suomessa maidontuotanto on pysynyt viimeisen viiden vuoden aikana lähes ennallaan.

– Maidontuotanto ei houkuttele yrittäjiä kannattavuudella etenkin Etelä-Suomessa, jossa tuotanto on ollut laskussa jo pitkään, kertoo professori **Jyrki Niemi** MTT:stä.

Tähän saakka kiintiöjärjestelmä on estänyt kilpailukykyisempiä maita lisäämästä tuotantoaan. – Kiintiöiden poistaminen heikentää suomalaisen maidontuotannon suhteellista kilpailuasemaa EU:ssa, arvioi MTT:n erikoistutkija **Csaba Jansik**. Hän kuitenkin näkee, että jatkossa maitomarkkinoiden kehitykseen vaikuttaa yhä enemmän se, miten maitotuotteiden maailmanmarkkinat kehittyvät.

Maitotuotteiden hinnat ennätystasolla

Maitotuotteiden hinnat ovat sekä EU:ssa keskimäärin ja Suomessa nousseet viime vuosina voimakkaasti. Joulukuussa 2013 maidon keskimääräinen tuottajahinta saavutti EU:ssa ennätystason, 0,40 €/kg, mikä oli lähes viidenneksen korkeampi kuin vuotta aiemmin. Myös meijerituotteiden hinnat nousivat merkittävästi vuonna 2013. Maitojauheen ja voin hinnat olivat noin 30 prosenttia korkeampia kuin vuonna 2012. Vuoden 2014 alkupuolella hinnat ovat pysytelleet edelleen korkeina, ja ainoastaan voin EU-hinnat ovat lähteneet laskuun erittäin korkeilta tasoiltaan.

Maitotuotteiden kysyntää maailmalla kasvattaa Aasian, erityisesti Kiinan talouskasvu. Aasian osuus maailman maitotuotteiden tuonnista on jo runsaat 55 prosenttia. Kysynnän odotetaan kasvavan edelleen merkittävästi Kiinassa, Iranissa, Singaporessa ja Pakistanissa.

– Maailmantalouden kasvanut epävarmuus voi kuitenkin heikentää kysyntänäkymiä. Venäjällä maitotuotteiden kysyntä hiipuu Ukrainan kriisin ja heikon ruplan seurauksena. Lisäksi tuotannon ennakoitaan kasvavan maailmalla. Tämä saattaa heikentää EU-viennin kilpailukykyä maailman maitomarkkinoilla, sanoo professori Niemi.

Maitoketju on Suomessa elintarvikealan veturi

Suomessa maito- ja meijeriala on ollut elintarviketeollisuuden vahva linnake, joka on keskittynyt korkean lisäarvon tuotteisiin ja menestynyt myös vientimarkkinoilla. Se on ainoa ala, jonka ulkomaankaupan tase on pysynyt positiivisena koko EU-jäsenyyden ajan.

Vuonna 2013 meijeriteollisuuden vienti nousi 520 milj. euroon, mikä on noin kolmannes koko elintarvikealan kokonaisviennistä. Voita vietiin 103 milj. euron, juustoa 166 milj. euron ja heraa 91 milj. euron arvosta.

Maitotuotteita sekä viedään että tuodaan. Esimerkiksi vuonna 2013 juustoja tuotiin 67 milj. kg ja vietiin 46 milj. kg.

Suomalaisten kuluttamista maitotuotteista yli 30 prosenttia oli tuontitavaraa. Juustoissa osuus on noussut jo yli 50 prosenttiin. Tuontijuustojen kulutus on vahvistunut viimeisten 20 vuoden ajan keskimäärin 1–2 prosenttiyksikköä vuodessa.

Tilojen keskikoko noussut yli 30 lehmään

Vuonna 2013 Suomessa tuotettiin maitoa 2 288 milj. kg, mikä on 1,5 prosenttia ja 34 milj. kg edellisvuotta enemmän. Vuonna 2014 maidontuotannon odotetaan hieman nousevan.

Maitoa tuotettiin Suomessa vuonna 2013 noin 9 000 tilalla, joista kuusi prosenttia oli luomutiloja. Keskimääräinen karjakoko nousi 31 lypsylehmään. Noin viidenneksellä tiloista oli lehmiä 40 tai enemmän. Koko Suomen maitomäärästä yli puolet tuotettiin näillä tiloilla. Yli sadan lypsylehmän tiloja oli runsaat 200 kpl.

Niemi, J. & Ahlstedt, J. (toim.) 2014. Suomen maatalous ja maaseutuelinkeinot 2014. MTT Taloustutkimus. 96 sivua. Vuosikatsaus kertoo maatalous- ja elintarvikemarkkinoiden tärkeimmät ajankohtaiset tapahtumat. Tietopaketti luo läpileikkauksen vuoden 2013 tapahtumiin, seuraa viimeaikaisia trendejä ja luotaa tulevaa.

Julkaisu netissä: <https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/mtt/mtt/julkaisut/suomenmaatalousjamaaseutuelinkeinot>

Lisätietoja:

professori Jyrki Niemi, MTT, puh. 029 531 7548, jyrki.niemi@mtt.fi
erikoistutkija Csaba Jansik, MTT, puh. 029 531 7263, csaba.jansik@mtt.fi

Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus MTT on Suomen johtava ruokajärjestelmän vastuullisuutta, kilpailukykyä ja luonnonvarojen kestävä hyödyntämistä kehittävä tutkimuskeskus. Lisätietoja www.mtt.fi